

CONFERINȚA GLOBE-TROTTERULUI DUMITRU DAN DESPRE EXTRAORDINARA SA CĂLĂTORIE ÎN JURUL LUMII

Mădălina OPREA

Recent, prin bunăvoința familiei Sârbescu¹, Muzeul Județean Buzău a intrat în posesia unei benzi de magnetofon² ce conține înregistrarea unei conferințe ținute de Dumitru Dan la școala generală din localitatea Bârsănești, județul Bacău, în anul 1975³. Prezentul articol are la bază transcriptul acestei înregistrări audio. Noul obiect intrat în colecțiile Muzeului Județean Buzău are o valoare memorială deosebită deoarece păstrează vocea primului globe-trotter român, o personalitate marcantă a istoriei turismului a cărei performanță unică a fost omologată și în Cartea Recordurilor (Guinness World Records, 1985).

În a doua parte a vieții, Dumitru Dan s-a stabilit la Buzău, devenind

¹ Steliana și Dan Sârbescu locuiesc actualmente în localitatea Beceni, județul Buzău fiind moștenitori ai globe-trotterului Dumitru Dan (fiica și, respectiv, nepotul). Muzeul Județean Buzău mulțumește în mod public familiei pentru gestul onorant de a dona această bandă de magnetofon conținând înregistrarea vocii acestei personalități, îmbogățind astfel colecția de documente și obiecte personale care i-au aparținut lui Dumitru Dan, colecție ce se află în patrimoniul Muzeului Județean Buzău.

² Banda de magnetofon este un produs de serie, creat în Republica Democrată Germană, sub marca Agfa, drept pe care fabrica din RDG îl va pierde începând cu anul 1964. Coperta de protecție este din carton și prezintă sigla VEB FILMFABRIK AGFA WOLFEN - WOLFEN KREIS BITTERFELD pe un fundal albastru. La centru, prezintă schițată o bandă de magnetofon de culoare portocalie pe un fundal rotund, de culoare albă iar în dreapta jos este prezentă figurativ o notă muzicală de culoare portocalie, de formă romboidală, având imprimată într-un romb negru sigla Agfa. Plecând de la astfel de considerații s-a putut constata faptul că această bandă, ca și obiect în sine, a fost produsă între anii 1958-1964. Începând cu 1964, marca Agfa Wolfen a fost înlocuită cu Original Wolfen, având sigla ORWO. Vezi, www.magnetofon.de (accesat în octombrie 2012). Banda de magnetofon a fost transpusă în format digital în cadrul Muzeului Județean Buzău de către Cristi Gorgan.

³ Datarea înregistrării s-a făcut cu aproximație, plecând de la tipul de bandă pe care s-a făcut înregistrarea, corelându-se de asemenea, evenimentele la care face referire Dumitru Dan pe parcursul expunerii: războiul din Vietnam, inundațiile din România din 1975, etatea dânsului de „80 de ani”, publicarea unor cărți și articole sau aflate în curs de apariție la momentul înregistrării, etc.

așadar o personalitate a acestui oraș și a istoriei noastre locale, faima sa depășind desigur granițele județului și pe cele naționale. Performanța sa, unică până la acea vreme, este expresia perseverenței, a voinței, a rezistenței fizice și a unor trăsături psiho-morale ieșite din comun, care l-au ajutat să câștige un concurs și el ieșit din comun. După primirea premiului în 1923 în capitala Franței, revenind în țară, profesorul, stabilit la Buzău, a devenit un neobosit conferențiar obținând și în acest domeniu un record: prezența de peste 2000 de ori în mijlocul ascultătorilor din diferite localități rurale sau urbane ale României, unde a vorbit despre „excursia” sa și a prietenilor lor⁴, Alexandru Pascu, Gheorghe Negreanu și Paul Pârvu, care au decedat pe parcursul călătoriei. Primul a murit intoxicat cu opiu în somptuosul palat al unui rajah bogat din Bombay, în data de 17 iulie 1911. Al doilea a căzut într-o prăpastie în munții Nan - Lin, în apropiere de localitatea Tsang-Sa din China, suferind numeroase fracturi și leziuni interne care i-au fost fatale (1912). Și al treilea a rămas internat într-un sanatoriu în SUA, în orașul Jacksonville (Florida) pentru un timp, deoarece contactase un grav reumatism poliarticular. În mai 1915, Pârvu murea cu ambele picioare amputate în Cleveland.

1. Câteva date biografice despre Dumitru Dan⁵

- ⁴ Valentin Borda, *Călători și exploratori români*, Ed. Sport-Turism, București, 1985, p. 152.
- ⁵ Date biografice extrase din corespondența electronică purtată cu prof. Constantine Sharpe, nepotul lui Dumitru Dan, actualmente pensionar, profesor de matematică în SUA și scriitor. Am consultat, de asemenea, și următoarele lucrări și publicații:
- Berceanu, Gabriel, *Presă de calitate: aventura celor patru români reconstituită de Gazeta Sporturilor*, în *Gazeta Sporturilor* din 16 August 2011.
- Borda, Valentin, *Hronic pe glob. Nouă călători români*, Ed. Albatros, București, 1983, pp. 97 -121;
- Borda, Valentin, *Călători și exploratori români*, Ed. Sport-Turism, București, 1985, pp. 149 -152;
- Diaconescu, Paul, *Călătorii celebre. Extraordinara aventură a patru români. Ocolul Pământului pe jos. 100.000 km prin 5 continente. Supraviețuitorul povestește...*, în *Suplimentul ziarului Știința*, aprilie 1968, pp. 21 - 23;
- Ionescu, Cristian, *Povestea buzoianului care a făcut ocolul lumii în opinci*, în *Opinia*, 26 ianuarie 2012.
- Nicolescu, Valeriu, Petcu, Gheorghe, *Buzău - Râmnicu Sărat. Oameni de ieri. Oameni de azi*, Ed. Alpha MDN, Buzău, 1999, vol. I, p. 247;
- Popescu, Florentin, *Contemporan cu visul. Oameni, locuri și tradiții din ținutul Buzăului*, Ed. Sport-Turism, București, 1978, pp. 150 - 164;
- Tebeica, Val, *Străbătând lumea. Călători și exploratori români de la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul celui de-al XX-lea*, Ed. Științifică, București, 1962, pp. 283 - 365, [în continuare, *Străbătând lumea...*];
- Tebeica, Val, *Români pe șapte continente*, Ed. Sport-Turism, București, 1975, pp. 265 - 309; pp. 369 - 370, [în continuare, *Români...*];

Dumitru Dan s-a născut la Buhuși, pe 14 iulie 1889 și a decedat la Buzău pe 4 decembrie 1979. A fost unul dintre cei doi copii ai Mariei și ai lui Tudorache Dan, cântăreț la biserică și sanitar.

A terminat școala primară la Buhuși, Liceul Comercial la Brăila și Facultatea de Geografie la Paris. A activat timp de 30 de ani ca profesor de geografie la Brăila și Buzău.

În perioada 1910-1916; 1923 a luat parte la concursul organizat de Touring Club de France, concurs întrerupt din cauza primei conflagrații mondiale și finalizat pe 14 iulie 1923 la Paris, unde i s-au înmănat premiul și titlul de campion mondial. A mai călătorit în perioada interbelică prin Europa: în Italia (1924, 1927, 1930), Elveția (1927) etc.

A luat parte la luptele de la Mărăști și Mărășești și a primit medalia de participant - Crucea Comemorativă a Războiului 1916-1918, medalie ce se află în patrimoniul Muzeului Județean Buzău.

Constantine Sharpe (căruia Dumitru Dan i-a fost unchi) își amintește că: „D. Dan a locuit multă vreme în Bacău, unde a avut un hotel (a fost proprietarul hotelului). Când au năvălit rușii în România, în 1944, eu nu aveam nici 3 ani, familia mea, D. Dan și tanti Adelina (Adeluța) s-au refugiat la Pufești, în nordul județului Vrancea. Toți au revenit în Bacău când frontul s-a depărtat spre București și Transilvania. A locuit și la Mizil în anii 1950 înainte de a se muta la Buzău. Când comuniștii au venit la putere i l-au luat [hotelul], a fost amenințat cu închisoarea, motiv pentru care s-a mutat, de frică, la Mizil. Burghezii, cum se spunea pe atunci, erau buni de spânzurat. Noua ordine comunistă nu ținea cont cine a fost și ce onoare a adus României profesorul D. Dan”.

C. Sharpe notează că: „Am văzut, și mi-a rămas în minte certificatul semnat de Regele Alphonse al XIII-lea al Spaniei când a fost invitat la Escorial Palace, după conferința lui „Tataie” [D. Dan] avută în Madrid, la care au participat mari demnitari, oameni politici, savanți etc. Când a revenit în țară, venind de la Salonic / Thessaloniki, în 1916 în martie, după un răgaz, a fost chemat în armată ca ofițer de legătură. Știa 7 limbi fluent, plus altele la nivel de simplă conversație. Am și o poza a lui în uniformă”⁶.

Steliana Sârbescu, fiica globe-trotterului, își amintește că: „A vrut să cumpere un hotel în Bacău, dar afacerile au mers prost, se anunța deja al doilea

Sharpe, Constantine, *Globe-trotteri români în Australia*, în Revista *Agero*, Stuttgart. Vezi www.agero-stuttgart.de (accesat în octombrie 2012).

XXX, *Buzău. Mică enciclopedie istorică*, Ed. Alpha, Buzău, 2000, p. 140.

⁶ Citate preluate din corespondența electronică cu prof. C. Sharpe, februarie - aprilie 2010.

război mondial. Mai apoi, a urmat cursurile Institutului de Administrație⁷ și a lucrat în domeniul asigurărilor sociale. Conferența prin țară despre aventurile lui, era invitat în școli și facultăți, le arăta mărturiile”⁸.

„Cu banii primiți nu a reușit să facă nimic. A început al doilea Război Mondial... Nu a mai putut pleca definitiv din țară, pentru că s-a căsătorit. A rămas cu satisfacția că oamenii l-au apreciat. Comuniștii îl invitau permanent în școli, să le vorbească elevilor despre expediția sa. A avut inclusiv un interviu cu Aristide Buhoiu luat în Crâng.

Vorbind despre sfârșitul celebrului globetrotter, fiica sa dezvăluie că acesta a murit la 90 de ani, într-o garsonieră în care stătea cu chirie după ce și-a vândut casa. „Tata a rămas la Buzău, pentru că el avea stabilite aici prietenii dinainte să înceapă expediția. Eu eram stabilită aici, la Beceni, și a venit și el cu mama după ce au vândut casa, dar nu le-a plăcut. S-au întors la Buzău după vreo doi ani.

Au făcut un memoriu către Elena Ceaușescu pentru a primi o casă. A venit o comisie ca să vadă care sunt condițiile, dacă sunt îndreptățiți să ceară casă și au văzut că eu aveam deja patru copii și mama și tata stăteau într-o căsuță cu pământ pe jos. Le-a aprobat cererea și le-a dat o garsonieră cu chirie [bd. Lenin, nr. 38, Buzău]. Acolo a și murit la 90 de ani”, își amintește Steliana Sârbescu.

Ca o ironie a sorții, declanșarea Primului Război Mondial avea să devalorizeze enorm premiul primit de Dumitru Dan pentru recordul mondial, românul având să moară sărac în 1979. Mormântul lui se află în Cimitirul Eroilor din Buzău, fiind străjuit de o cruce din fier pe care nu scrie nimic⁹.

Marea performanță a românului Dumitru Dan este consemnată și în „Guinness Book of World Records” (Ediția 1985, pag. 458-459), ca unică performanță a unui sportiv și explorator.

2. Transcriptul înregistrării audio

Înregistrarea durează 53 de minute și debutează cu prezentarea apelului unității de pionieri a școlii generale din com. Bârsănești, jud. Bacău. Urmează o profesoară care îl introduce pe Dumitru Dan. Acesta ia cuvântul, relatând evenimentele din timpul călătoriei sale în jurul globului.

⁷ Carte de student eliberată pe numele lui D. Dan, Școala Superioară de Documentare și de Științe Administrative, secția de specializare, 1932, (nr. inv. 21937 în patrimoniul Muzeului Județean Buzău).

⁸ G. Berceanu, *op.cit.*

⁹ C. Ionescu, *op.cit.*

Trebuie să facem precizarea că globe-trotterul și-a adaptat discursul, pe alocuri, ideologiei regimului comunist și terminologiei uzitate în epocă, mai ales în partea finală, fiind tributar așadar regimului în timpul căruia conferința. De altfel, autoritățile comuniste au fost cele care îi solicitau și organizau astfel de întâlniri și conferințe în toată țara, Dumitru Dan fiind și din acest punct de vedere un recordmen. Înregistrând o popularitate aparte care străbate peste decenii de la trecerea sa în neființă. A rămas în memoria multor buzoieni de vârsta a II-a și a III-a care l-au cunoscut în mod direct, atât în timpul expunerilor publice de tipul *one-man show*, cât și în mod particular, în casa sa deschisă vizitatorilor, unde se puteau vedea etalate documente și certificate din timpul călătoriei. A se vedea, de asemenea, și numeroasele comentarii online pe marginea articolelor publicate relativ recent, despre acest subiect.

Redăm în continuare conținutul transcriptului.

Pionier:

- Unitate! Pentru aducerea drapelului patriei: Drepti!

[sunet de goarne pionierești, apoi de tobe]

Pionier:

- Unitate! Pentru raport: Drepti! Tovarășă comandant instructor, unitatea noastră este gata pentru începerea activității de astăzi!

Profesoară:

- Pentru gloria poporului și înflorirea României Socialiste, pentru cauza Partidului: Înainte!

Grup de pionieri:

- Tot înainte!

Profesoară:

- Dragi pionieri, după cum vedeți, astăzi desfășurăm o adunare de unitate, puțin deosebită de celelalte. De ce este deosebită? Pentru că astăzi se află în mijlocul nostru tovarășul Dumitru Dan, primul om din lume care a înconjurat globul pământesc, în timp de 6 ani, parcurgând o distanță de 100.000 km. Pionierii din școala noastră l-au invitat să vină în mijlocul lor, iar dânsul a răspuns cu mare plăcere acestei invitații. O să ascultăm acum câteva aspecte din această lungă și interesantă călătorie în jurul globului. Dânsul va avea cuvântul.

D. Dan:

- Tovarășe director, tovarășe cadre didactice, stimați cetățeni, dragi pionieri și dragi elevi! Sunt foarte mulțumit și satisfăcut că am sosit în această comună, comuna Bârsănești [jud. Bacău]. Am fost în multe comune, însă drept să vă spun nu am avut așa multă popularitate ca să mă asculte.

Desigur că e curios pentru dumneavoastră ce m-a determinat pe mine să fac această călătorie și de ce apare așa de târziu?

Eram mic copil și sunt și eu tot din județul Bacău, născut, și dornic de învățatură. Cum era acum 70-80 de ani o școală unde și unde și cadre didactice erau cu 2 clase de liceu și predau [*sic*]. Școlile erau din bordeie, prin niște prăpăstii că nu se putea, nici luminiș [curent electric], nici nimic nu era [*sic*].

După ce am făcut 4 clase primare cu mare greutate, nu am putut reuși la gimnaziul din Bacău, nici la Piatra [Neamț] și a trebuit să mă duc la Brăila să fac acolo liceul comercial, cum era pe timpul acela, secția I-a și a II-a.

După ce am terminat și liceul, cu mare greutate, liceul comercial eram obligat ca jumătate de zi să fac practică la un magazin, să țin contabilitatea și, jumătate de zi, să învăț la școală. Și pentru că țineam contabilitatea, stăpânul acela al meu trebuia să îmi plătească mie mâncarea și dormitul, adică să stau la el.

Terminând cu mare greutate liceul, atât la Iași, cât și la București nu am putut găsi o facultate unde să intru. Intrau băieți de moșieri, intrau băieți de chiaburi, intrau băieți de mari negustori, iar cei săraci trebuia să stea la plug sau la boieri slugi! Ca elev absolvent al liceului, cunoscând franceza și germana, am scris în mai multe state din Europa să vedem dacă ne acordă vreo bursă. După un interval, primesc din Franța o scrisoare în care spune că ne acordă cantina și căminul cu 10 franci pe lună, scutire de taxă, scutire de cărți. Ne-am bucurat foarte mult și atunci am căutat așa, ca să nu fiu singur, să fim mai multe persoane.

Cum erau peste o sută de amatori la București să plece în Franța, am găsit și eu încă 3 tineri, unul din Sibiu, care cunoștea limba maghiară și săsească, unul din Constanța - cunoștea limba turcă și greacă, unul din Iași, care cunoștea limba rusească și ucraineană, iar eu care cunoșteam limba germană și franceză - din județul Bacău. Ne-am întovărășit cu toți 4, și pentru că terminasem școala, am zis ca să putem câștiga acei 10 franci pe lună, să facem și noi ceva. Ne-am căutat și ne-am făcut costume naționale, am învățat fiecare câteva dansuri naționale - Banul, Mărăcinele, Brăulețul și Ciobanul - și fiecare am învățat să cântăm câte ceva. Unul cânta din armonică, unul cânta din fluier, din caval și eu cântam din cimpoi și unul din drâmbă¹⁰. Deci toți patru ne-am întovărășit.

¹⁰ Drâmba este un instrument muzical popular în formă de potcoavă, prevăzut cu o lamă subțire și elastică de oțel care, ținut în gură și ciupit cu degetul, produce sunete specifice. Mic instrument muzical alcătuit dintr-un arc de fier prevăzut cu o lamă mobilă elastică de oțel și care, fiind proptit de dinți și făcând să vibreze lama cu degetul, produce un sunet monoton, modulat prin mișcarea buzelor; drâng. Vezi, www.dexonline.ro (accesat în octombrie 2012).

Această carte pe care o vedeți aici, este cartea *Străbătând lumea*¹¹, aprobată de partid și de guvern. A apărut în 1962, pe bază de acte, certificate, cercetări și documente. Aici este călătoria mea, 100.000 de km pe jos, pe care o să vi-o arăt, [cât] și acte și documente și certificate. Aceasta este fotografia noastră, a celor 4 români care am plecat la Paris să facem studii.

Deci, am plecat după terminarea vacanței, pe jos până la Paris, dând spectacol la Sinaia, Predeal, Brașov, Cluj, Budapesta, Viena, până am ajuns în Franța.

Când am ajuns în Franța obosiți, după o lună și jumătate, am făcut rost de vreo 100 și ceva de franci. Ne-am prezentat și am plătit căminul, ne-am prezentat la Universitate. Ministrul nostru plenipotențiar nu ne-a acordat niciun ajutor, însă colonia română de acolo ne-a prezentat la Universitate, unde am depus examenul fiecăruia. Respectiv: doi am făcut facultatea de Geografie iar doi am fost la Conservator. Deci, ne-a recomandat. Seara jucam la cinematografe, pentru un franc pe seară sau un franc și jumătate la 2 - 3 cinematografe, cum era pe timpul acela, ca să putem să strângem bani să plătim cantina și căminul - 10 franci. Așa am făcut 3 ani de zile Facultatea de Geografie la Universitatea din Paris¹². Ca, după ce terminăm asta, Societatea Touring Club de France din Paris să publice în ziare și în afișe pe stradă că toți aceia care doresc să facă ocolul pământului pe jos, ocolul lumii pe jos, să se prezinte la societate să ia condițiunile, să ia prospectul.

Noi, ca români, ne-am prezentat și noi, deși erau studenți mai mulți, erau studenți băieți de moșieri, băieți de chiaburi, dar nu s-au gândit la ocolul lumii. Noi care nu aveam nici o obligație și fiind copii săraci, ne-am prezentat la societatea franceză și am luat prospectul. După ce l-am studiat și am văzut condițiunile, am căutat să ne pregătim¹³.

Societatea spunea așa: că plătește un franc de kilometru pentru aceia care vor să facă ocolul lumii. Dar cum? Să facă un plan, pe unde se duce, pe unde se întoarce, câți ani face și câți kilometri face. Era o problemă destul de grea pentru toți în general, dar pentru noi care terminasem Facultatea de Geografie și cunoșteam foarte bine globul, pentru noi era ceva mai ușor. Totuși ni s-a dat un termen ca să ne pregătim, de 6 luni de zile.

¹¹ Val. Tebeica, *Străbătând lumea...*

¹² Pentru a-și putea asigura existența pe parcursul anilor de studii, cei 4 studenți români dădeau diverse reprezentării contracost în capitala Franței.

¹³ Pregătirea mării călătorii a început la Paris. Cei patru tineri români, Dumitru Dan, Paul Pârvu, Gheorghe Negreanu și Alexandru Pascu se aflau la Paris din septembrie 1907; primii doi urmând cursurile facultății de geografie, iar ceilalți doi, conservatorul de muzică. Călătoria avea să înceapă în capitala țării de origine a concurenților. Vezi, Constantine Sharpe, *op.cit.*

În 6 luni de zile, noi ca români, noi ca oameni de specialitate am căutat să învățăm fiecare câte 7 – 8, chiar și 10 limbi străine. Unul vorbea limbile africane, unul [limbile] asiatice, iar eu vorbesc franceză, engleză, germană, italiană, spaniolă, portugheză, flamandă – limbile internaționale, limbile moderne.

Deci, am studiat clima ca să nu avem iarnă 6 ani de zile. Am măsurat cu un aparat special pe hartă, din capitală în capitală, tot globul și am găsit 89.000 de km. Trebuia să trecem 3 oceane și 7 mări. Deci, am zis așa: ca să mergem și pe apă, pe jos, că-i păcat să pierdem 11.000 de km pe apă. Am măsurat și am constatat cât face vaporul și cât facem noi, și ne-am procurat un aparat special¹⁴ pe care-l puneam la glezna piciorului și făceam 10-12 ore pe puntea vaporului iar comandantul respectiv ne scria câți kilometri am parcurs. Avem acte, certificate de la comandanții respectivi care ne arată aici cum am mers 10 ore pe puntea vaporului Companiei Transatlantice.

Deci am căutat să studiem clima, temperatura, fluxul și refluxul, am căutat să studiem mările, oceanele, paralelele, diagramele, absolut tot, ca să putem să facem față în toate părțile și în toate orașele și țările respective.

Când am fost gata pregătiți, ne-am prezentat la societatea franceză Touring Club de France. Au fost peste 300 de candidați, dintre care au fost admiși 200 din 37 de țări. Dintre aceștia 200 am fost și noi, 4 români. Unii au cerut să facă o circumferință pe la nord, ceea ce însemna 40.000 de kilometri. O circumferință pe la nord atâta era: 40.000 de kilometri de la un capăt la altul. Alții - circumferință pe la ecuator¹⁵. Aceia cu 40.000 de km au cerut 8 ani [pentru parcurgerea traseului]. Acei cu 60.000 km au cerut 10 ani. Și noi, ca să călătorim tot globul, din țară în țară, din capitală în capitală, 100.000 km, am cerut numai 6 ani, pentru că noi am studiat clima să nu ne prindă iarna pe drum.

În doilea rând: n-aveam mijloace. Am cerut societății franceze să ne aprobe să mergem în costume naționale, pentru că nu ne dădea voie să primim bani de-acasă, nici să plecăm cu bani de-acasă, cu toate că acasă era sărăcie. Nu avea cine să ne trimită nouă bani ca să cheltuim 6 ani de zile prin lume, să mâncăm și să dormim la hoteluri. Deci, societatea ne-a aprobat să mergem în costume naționale, să dăm spectacole de folclor pentru existență, să avem un aparat la picior pentru mers pe apă pe jos [pe puntea vasului], să avem cu noi 2 revolve, un aparat special de aruncat petarde pentru speriat fiarele sălbatice și

¹⁴ Pedometrul este un aparat care înregistrează automat numărul de pași efectuat de un pieton și viteza de deplasare. Vezi, www.dexonline.ro (accesat în octombrie 2012).

¹⁵ Linia ecuatorului desparte pământul în emisfera de nord și emisfera de sud; din cauza rotației Pământului el se poate depărta de axa de rotație cu circa 10 m de punctul central ecuatorial mediu. Lungimea teoretică a ecuatorului este de 40.074.99840 km.

un baston cu cârlig și cu spadă, după cum se vede în această fotografie. Acest baston se făcea mic pentru drum și mare pentru călătorii când era vorba [cazul], avea un cârlig și ne aruncam repede în copaci, când era pericol mare de fiare sălbatice.

Așa că, pe 1 aprilie 1910, conduși de membrii societății sportive, fiecare din țara lor, am plecat din București. În general, mersul a fost din capitală în capitală pe jos. Am plecat: București, Budapesta, Viena, Berlin, Christiania [veche denumire a orașului Oslo], Petrograd, Moscova. Când am ajuns la Moscova, a început iarna. Am coborât la Teheran, Bagdad, Damasc, Ierusalim. Am luat-o prin Sudan, paralel cu apa Nilului, am trecut Etiopia, Congo englez, [Congo] francez, Colonia Capului¹⁶.

Ne-am îmbarcat pentru Argentina, Chile, Bolivia, Peru, Ecuador, Columbia, Panama. Din Panama, ne-am îmbarcat pe vaporul Rangoon de la Companiile rangoliene [*sic*] și am făcut 27 de zile și 27 nopți pe oceanul Pacific, făcând 1500 de km pe apă, pe puntea vaporului. De acolo din Japonia, am mers [prin]: Yokohama, Tokyo, Pekin [Beijing], Nanking, Singapore, Java [Indonezia], Borneo [Indonezia], Brunei, Manila [Filipine], Hong Kong, Shanghai [China], Bombay [India], Sumatra [Indonezia], Noua Zeelanda, Melbourne, Sidney, Victoria, Adelaide [Australia].

De acolo, ne-am îmbarcat iar pe coasta africană: [indescifrabil], Tunisia, Algeria.

Am intrat în Italia, Franța, Belgia, Olanda, Anglia - Londra, Birmingham, Nottingham, Edinburg, Sheffield, Liverpool, Blackpool, Glasgow unde ne-am îmbarcat pentru Canada, [pe oceanul Pacific].

[Reia traseul, explicând pe hartă elevilor.]

Vasăzică, de aici ne-am îmbarcat pentru Japonia, de aici am mers mai departe până în Australia, din Australia pentru Zanzibar și am trecut aici prin munții Alger, și-am făcut Italia, Franța Belgia, Olanda, Anglia-Londra și de aici ne-am îmbarcat 14 zile până am ajuns la Canada-Quebec.

De acolo am mers mai departe în Mexic, Cuba, Puerto Rico, Curaçao, [indescifrabil], Barbados, Santa Lucia, Martinica, Venezuela. Ne-am îmbarcat pentru Peninsula Iberică, am făcut Portugalia și Spania și am intrat de acolo în Peninsula Balcanică și am intrat în țară pe la Salonic, prin Turcia, Bulgaria, Serbia și am ajuns la București¹⁷.

¹⁶ Colonia Capului a fost colonie britanică începând cu 1806, astăzi este în Africa de Sud. Termenul *Capul Bunei Speranțe* a fost utilizat și pentru a numi Colonia Capului înființată în 1652, în apropierea Peninsulei Capului. Puțin înainte de formarea Uniunii Africii de Sud, termenul se referea la întreaga regiune care avea să devină în 1910 Provincia Capului. Vezi, www.britannica.com (accesat în octombrie 2012).

¹⁷ Fiind o expunere liberă și într-un ritm alert, Dumitru Dan omite anumite etape ale călătoriei sau comasează traseele din anumite țări pe care le-a parcurs chiar și de câte două

Călătoria noastră s-a înscris în istoria turismului ca fiind cea mai mare călătorie pe jos în jurul lumii. Dar nu a fost așa de ușor ca să mergi prin atâtea țări, printre atâtea orașe, fără pericole. Am avut de-a face cu fel de fel de triburi, cu fel de fel de oameni și fel de fel de accidente.

În Borneo¹⁸ am fost nevoit să dormim în omniferi și coniferi care cresc până la 120 de metri, și cu toată atenția noastră totuși, un urangutan m-a răpit de la 100 de metri și cobora cu mine jos. Am cerut ajutor de la colegii mei, fiecare dormeam în câte un copac și aveam pat de plasă, hamac. M-a luat cu hamac cu tot și când am văzut învăluire mare așa, am data alarma la colegii mei:

- Salvați-mă că m-a răpit gorila! Și când eram la 3 metri, am scos cuțitul din brâu, l-am lovit așa în gât și am căzut grămadă peste el și mi-am rupt două degete de la mână, pe care nu le-am putut folosi. Și posed certificatul medical.

Această revistă¹⁹, organul partidului nostru scump, este revista Suplimentul Scînteii din 1968, care arată aici la pagina asta - a fost la mine un redactor special din partea revistei - și aici se poate vedea [articolul]: „Călătorii celebre: 100.000 de km pe 5 continente. Supraviețuitorul povestește”. Aceasta este prima pagină iar aicea, pe pagina a doua, este fotografia mea și fotografia²⁰

ori în etape diferite ale călătoriei. Este vorba, în principal, de traseele din America de Nord, Centrală și de Sud. De asemenea, pronunția anumitor orașe face imposibilă descifrarea lor, fapt pe care l-am marcat în paranteze drepte [] în cuprinsul textului, acolo unde a fost cazul.

¹⁸ Așezată între Marea Chinei de Sud și Marea Java, traversată de ecuator, Insula Borneo are cea mai întinsă suprafață: 747.000 km² din cele 13.667 de insule ce alcătuiesc imensul arhipelag indonezian. Aceasta îi asigură locul al treilea în clasamentul celor mai mari insule ale lumii, după Groenlanda și Noua Guinee. Astăzi insula se află în stăpânirea a trei state: Indonezia, care are partea cea mai importantă, cunoscută sub denumirea de Kalimantan (535.000 km²), statele malaeze Sarawak și Sabah Darulsalam pe coasta de nord (125.200 km² și, respectiv, 76.100 km²) și sultanatul independent Brunei cu o suprafață redusă (5.800 km²). Marea Britanie și Olanda au controlat insula în perioada colonială, în secolul al XIX-lea și la începutul secolului al XX-lea, când negustorii de cherestea au început să taie pădurea tropicală de esență tare care acoperea insula. Diviziunea politică actuală a Insulei Borneo – cele trei sferturi dinspre sud țin de Indonezia, o mare parte din rest aparține Malaysiei, iar câteva fâșii formează Bruneiul – reflectă alianțele din era colonială britanică și olandeză, încheiate o dată cu obținerea independenței după cel de-al doilea război mondial. Vezi, www.natgeo.ro (accesat în octombrie 2012).

¹⁹ Paul Diaconescu, *Călătorii celebre. Extraordinara aventură a patru români. Ocolul Pământului pe jos. 100.000 km prin 5 continente. Supraviețuitorul povestește...*, în Suplimentul ziarului *Scînteia*, aprilie 1968, pp. 21-23.

²⁰ *Ibidem*. Face referire la fotografia celor 4 globe-trotteri români Paul Pârveu, Gheorghe Negreanu, Alexandru Pascu și Dumitru Dan într-o scenă de spectacol folcloric.

acelor colegi ai mei pe care vi i-am arătat și în carte. Și aici sus scrie: „Răpit de gorilă”²¹. Acte certificate, documente complete [care pot dovedi aceste fapte].

Aicea, o condamnare la moarte și 6 ore în dulap²².

Aicea, pe ghețuri în Alaska²³.

Și dincoace sunt opincile cu care am câștigat un premiu la Paris²⁴.

Am mers prin diferite triburi, cum v-am spus, prin Africa, prin Indonezia, unde ne culcam în pomi și nici acolo nu puteam să stăm liniștiți pentru că veneau maimuțele și ne băteau cu mandarine, cu smochine, cu portocale și nu ne lăsau să dormim. Și aveam un aparat cu petarde și le speriam, fugeau și veneau înapoi.

În Sumatra, stând într-o poieniță și luând o gustare, o serie de cimpazei s-a repezit la noi. Pe mine m-au mușcat de mâini și n-am mai putut să [indescifrabil] iar pe colegii mei, de picioare.

În Indochina de astăzi, unde se luptă americanii acolo, în Vietnam, ne culcam cu fața la pământ din cauza țăntarilor și a lăcustelor. Veneau țăntari mari ca albina și lăcuste de 10 - 12 cm, nori întregi! Ne puneam cu fața la

²¹ *Ibidem*. Face referire la incidentul din insula Borneo, în urma căruia a fost accidentat la mâna stângă, gorila rupându-i două degete. „Inelarul s-a vindecat bine, în schimb degetul mijlociu a rămas încovoiat ca o seceră”.

²² *Ibidem*. Face referire la condamnarea la moarte în timpul traversării munților Nan - Lin din China. Dumitru Dan a răs în timpul unei procesiuni când trecea familia imperială chineză și a fost condamnat până la urmă, pentru că nu cunoștea legile statului chinez, la o pedeapsă mai mică: să stea 6 ore în „dulap”, adică: între „două scânduri groase în care trupul condamnatului era strâns legat în șuruburi. Astfel „ambalat” am fost expus în piața din fața poliției spre „avertisment” trecătorilor. Erau unii care se opreau în dreptul meu, mă compătimeau, alții râdeau sau chiar mă insultau. Pârveu stătea pe lângă mine și încerca să mă păzească. A fost cea mai cumplită detențiune pe care am suferit-o”.

²³ *Ibidem*. Face referire la traversarea strâmtorii Behring pe gheață pe parcursul traseului: peninsula Kamciatka - golful Behring - Alaska - Canada. Mai erau doar 2 globe-trotteri, Dumitru Dan și Paul Pârveu. Aceștia au întâlnit în mijlocul ghețurilor, la temperaturi de -37 de grade, înfomețați și degerați, un vapor olandez, captiv între ghețuri ce aștepta sosirea primăverii pentru a-și putea continua călătoria. Au fost foarte bine tratați de către comandantul vasului, iar Dumitru Dan mărturisește că atunci a fost unul dintre momentele de mare cumpănă pentru ei. „Rămăsesem doar doi, eu și cu Pârveu, și mai aveam de străbătut zeci de mii de kilometri. În fața noastră se deschidea un pusti de gheață în care n-aveam să întâlnim picior de om, ci, cel mult... urși polari. O furtună de zăpadă ne-ar fi îngropat de vii. Totodată, ne venea greu să ne despărțim de acel cuib cald și ospitalier pe care căpitanul ni-l oferise pe vasul său. Conștienți că ne așteaptă noi privațiuni și sacrificii, am pornit, totuși mai departe, după ce am sorbit două zile din băutura amăgitoare a îndoielii. N-am vrut și n-am putut să renunțăm... Ne-au degerat picioarele, mâinile, urechile, cred că atunci a contractat Pârveu acel reumatism grav care avea să-l răpună mai târziu”.

²⁴ *Ibidem*. Face referire la câștigarea premiului magazinului Lafayette din Paris (15.000 de franci din cei 25.000 de franci promiși inițial) în 1914.

pământ și ne mușcau prin cămașele noastre naționale și insectele acelea conțin [un fel de] venin. Am căpătat friguri galbene, friguri palustre²⁵, ciuma albă și holeră. Toată fața mea este toată pătată din cauza serului acelor de injecții [vaccinuri împotriva acestor boli]. Grație medicamentelor noastre, japoneze și medicamentelor canadiene, ne-am tratat singuri, fără internări în spitale și am scăpat cu viață. Mureau câte 10 - 20 pe lângă noi din cauza infecțiilor de la mușcătura de țânțari și de lăcuste.

Dar să facem un salt spectaculos până la Australia. După ce am făcut Australia și am trecut aici [*sic*]. Am trecut [prin:] Perth, Melbourne, Sidney și Victoria, urma să trecem la Brisbane aici, ca să mergem în Noua Zeelandă. Trebuia să trecem printr-o pădure de liene. Lienele astea cresc foarte dese, se duc până la 1 metru și jumătate, mai mult nu, 2 metri. Am plecat eu cu colegul meu care cânta cu armonica, să nu fim în pericol, am văzut în depărtare niște pomi să vedem dacă putem sta noaptea acolo. Dar cum am ajuns, la vreo 6 - 7 km, ne-am pornit pe niște vreascuri uscate acolo și niște buruieni uscate, mergând peste ele fără să fim atenți, am căzut într-o groapă. Acolo era o capcană de fiare, o capcană de canguri. Cangurii cresc foarte mulți în Australia și, ca și căprioara sau iepurele, este o carne care se mănâncă. Când ne - am văzut în groapa aceea adâncă de vreo 6 metri plină cu sânge și cu buruieni, eu zic:

- Să știi că este vreun trib prin apropiere. Discutând problema noastră, eu și cu colegul meu am văzut că nu e alt mijloc de ieșire. Zic:

- Să dărmăm malul și tot!

La un moment dat, apar câțiva inși cu capetele ciocolatii, cu părul creț și cu nasul turtit, apar deasupra noastră. Acolo am făcut semn să ne scoată pe noi afară. Era tribul banghiilor. Aceștia luptă cu bumerangul și woomera. Aceștia sunt banghiii și aicea sunt cangurii jos²⁶. Am făcut semn să ne scoată afară. Ei au început să rădă și au fugit. Am crezut că le e frică de noi. Când au venit înapoi cu niște snopișori de buruieni aprinse și le-au aruncat la noi [în groapă]. Colegul meu zice:

- Să știi că ne dau foc! Am început să călcăm cu picioarele, am stins snopișorii aceia însă vin și mai aruncă o serie! Fumul ne-a intoxicat. Capcana aceea nu era decât 1,5 m - 2 m [lățime] pe 6 metri [adâncime] și am căzut în nesimțire.

Când ne-am trezit, ne-am trezit la tribul lor, în fața șefului de trib, eram legați de un copac. Când au văzut că ne-am trezit, au pus buruieni de opiu [în

²⁵ Malarie, *malarii*, s. f. Boală infecțioasă provocată de hematozoarul palustru (transmis prin înțepătura țânțarilor anofeli), caracterizată prin puternice accese de friguri: paludism, friguri (palustre). Vezi, www.dexonline.ro (accesat în octombrie 2012).

²⁶ Val. Tebeica, *Străbătând lumea...*, pp. 320 - 321.

groapa aceea]. Opiumul ăsta e o narcotică, o morfină care te adoarme o oră sau două. Când te-ai trezit puteai să plângi după visele pe care le visezi [*sic*]. Când au văzut că ne-am trezit, au venit cu o cană mare cu apă, cu o cană mare așa, și cu niște pahare ca să ne dea de băut. Când am gustat din băutura preparată din fructele lor era mai tare ca spirtul de 90 de grade. Și atunci am refuzat această băutură, ca șeful tribului să se supere și a dat un țipăt grozav. A început o horă drăcească împrejurul nostru, și care cum trecea, ne lovea cu picioarele. A durat câteva minute această chestiune, ca imediat după asta, să vină să ne aducă o tavă cu mâncare. De fapt ne era și foame. Rucsacurile noastre - nu puteam umbla la ele pentru că eram legați de mâini, așa că am fost nevoiți să vedem ce mâncare ne aduce. Când am văzut, mă scuzați, era o tavă cu niște gândaci prăjiți și niște larve prăjite. Am refuzat să mâncăm această mâncare, căci nu mâncasem niciodată. Și pe urmă ne-au adus friptură de cangur, dar cu garnitură de șarpe din ală cu ochelari, șarpe de 70-80 de kg, câteva felioare așa prăjite bine. Am văzut că mănâncă ei, am mâncat și noi, de voie de nevoie. Și am mâncat și noi mâncarea aceea. După aceea, ei de bucurie că or să mănânce o friptură bună, dăduseră foc la cuptor, să ne dezbrace și să ne bage la cuptor. I-am chemat la noi și le-am dat câte o bomboană. Aveam niște bomboane speciale ținute într-o cutie, într-un bidon de tinichea. Și-i chemăm și le dăm câte o bomboană. Când au văzut bomboanele acelea de ciocolată dulci, zic:

- Mai dă-ne una!

- Lasă, câte una! Să vă ajungă la toți!

Toate bomboanele erau preparate special cu praf de somnolie [*sic*-somnifer], praf de dormit. Și cum le-am dat bomboanele acelea, n-a durat mult: unul cade colo, unul cade acolo, unul cade acolo. Au început, cu încetul, să adoarmă toți. Când am văzut că nu mai mișcă niciunul, șefului tribului îi dădusem două ca să adoarmă mai repede, ne-am dus, a scos cuțitul din brâu colegul meu, a tăiat sforile, ne-am scos busola din brâu, ne-am uitat în ce direcție suntem, ne-am întors înapoi [*sic*] la marginea pădurii, ca să facem un salt spectaculos ca să ajungem până la Brisbane.

Colegii noștri s-au mirat foarte mult, când au văzut că am putut reuși și am scăpat dintr-o moarte sigură!

Când am trecut în Argentina, din Paraguay am trecut în Patagonia. Acolo am găsit oameni, tribul antropofagilor²⁷, care luptă cu arcul cu săgeți otrăvite. Ni s-a dat de către guvernatorul [provinciei] un ghid, un interpret care cunoștea obiceiurile [lor] și ne-am dus acolo în apropiere de ei și ne-am dezbrăcat până la brâu. Ne-am vopsit cu vopsele pe față și pe corp și ne-am salutat cu salutul

²⁷ Antropofag - (Persoană) care se hrănește cu carne de om; canibal. Vezi, www.dexonline.ro (accesat în octombrie 2012).

roman. Ne-au primit așa foarte discreți și în gândul lor, îi spune conducătorului nostru, ghidului, zice:

- Să rămâi și tu aici, să te duci și să le spui că le-am dat drumul și facem o friptură din ei și îi mâncăm. Colegul meu care cunoștea limbile africane și [luând] legătură cu ghidul, ne-a transmis numaidecât intenția lor. Ei aveau în parcul lor, arbori, așa... diferiți... [Scurtă pauză în expunere, discuții de fond].

Și când am văzut chestiunea asta, că nu ne dau voie să trecem, m-am gândit așa să ne dea voie să prindem niște papagali. Aveau arbori de pâine²⁸, smochini, cocotieri. Stăteau, cum stau la noi ciorile și vrăbiile, așa stăteau papagalii. Și-i spune colegul meu să ne dea voie să prindem niște papagali. Șeful tribului era așa cam de vreo 2 metri și 20. Toți antropogafii erau așa de la 1,80 m - 1,90 m - 2 m. Toți înalți. Se uită așa și la noi și la pomi și:

- Să prindă dacă poate! Au crezut că ne urcăm în pomi să prindem papagalii. Și am spus:

- Măi, fiecare merge în dreptul unui copac, repede scoatem revolverul din brâu și trei gloanțe așa tragem. Când ne-am dus toți 4 la patru copaci, și când am tras câte trei gloanțe și când au văzut cum cad papagalii din copac, se uitau în sus, credeau că de la Dumnezeu a venit puterea aia de cad papagalii pe jos. Și s-au speriat cu toții și au fugit în fundul pădurii și ne-au făcut semn să plecăm. Și-am plecat. Și am scăpat și din acest trib.

Dar ia să facem un salt spectaculos de 1500 de km. După traversarea a peste 60.000 de km, în 1914, după 4 ani de zile, ajungem în Paris, capitala Franței, unde am studiat noi facultățile noastre²⁹. Când am ajuns la Paris, dornici de a vedea Europa iarăși, bucuria noastră era mare.

Societatea franceză ne-a făcut o primire extraordinar de interesantă și au spus că din 200 de inși care am plecat, 100 au murit pe drum înghețați și de foame, neavând mijloace iar sindicatele și cluburile nu le-au acordat suficientă întreținere ca să poată să trăiască. Și toți erau licențiați: profesori, doctori, ingineri, avocați. O sută au murit pe drum, vreo 50 dintre ei s-au retras la

²⁸ Genul arborelui pâine (*Artocarpus*) este format din aproximativ 60 de specii de copaci tropicali veșnic verzi din familia *Moraceae* (familia murelor sau familia smochinilor). Ei apar în Asia de Sud-Est și insulele din Oceanul Pacific. Arborele pâine este strâns legat de *Ficus* (Smochin). Cel mai cultivat Arbore pâine este *Artocarpus altilis*. Multe alte specii, cum ar fi *Artocarpus communis*, *Artocarpus integer* (Cempedak), *Artocarpus heterophyllus* (Jackfruit, Nangka), precum și *Artocarpus odoratissimus* (Marang) fac parte, de asemenea, din familia Arborelor pâine. Vezi, www.botanix.kpr.eu (accesat în octombrie 2012).

²⁹ Vezi documentul cu parafele Muzeului de Arme, Societății Turnului Eiffel, Universității Sorbona și Facultății de Litere din Paris, 12-19.02.1914, (nr. inv. 15623 în patrimoniul Muzeului Județean Buzău).

famiile lor iar restul au rămas prin fabrici, prin diferite întreprinderi mari. Ei singuri ne-au spus:

- Voi românii, toți patru³⁰, sunteți în picioare și voi sunteți singurii până acum care ați făcut peste 60.000 de km.

Ne-a bucurat foarte mult chestiunea asta. Ne-am dus și am vizitat universitatea noastră, am vizitat profesorii noștri, am vizitat gazdele noastre și am dat un spectacol la Paris, așa, ca să mai avem câte ceva de cheltuială. Și mergând pe stradă vedem niște copii care împărțeau niște afișe și strigau tare:

- „Monsieurs! Madames! Monsieurs! Madames! S'est ouvert le Grande Magasin Lafayette! Le Grande Magasin Lafayette!”

Când auzii afișele astea strigând așa tare [*sic*], am cerut și eu să îmi dea și mie un afiș. Colegii mei au început să râdă:

- Noi suntem călători, noi nu avem timp să vizităm magazinul!

Am luat afișul, l-am pus în brâu. Seara la culcare, la hotel, când să citesc afișul, scrie așa: „Atențiune parizieni! Atențiune francezi! S-a deschis cel mai mare magazin din lume! Magazinul Lafayette din Paris! Sunt 3000 de raioane, 9000 de vânzători și 3000 de casieri. Toți care vor veni aicea și vor lua un articol de 10 centime și-l va prinde ora 12, vor avea masa gratuită la ora 12. Iar aceia care vor căuta un articol de pe glob și nu-l va găsi, va primi o recompensă de 25.000 de franci”. De! Noi ca românii. Zic eu:

- Ia să mă duc să caut și eu câte ceva și poate nu găsesc. Și m-am dus [la culcare] cu ideea asta de cu seară. Colegii mei îmi spun:

- Ne împărțim rolurile, că de poimâine plecăm! Și ne-am împărțit rolurile [o frază nedeslușibilă datorită zgomotului produs de microfon. Se referă la ceea ce trebuia să facă fiecare pentru a-și continua călătoria].

Și eu cum m-am sculat de dimineață, întâi și întâi m-am dus la magazinul ăla. Am auzit că se dă un premiu de 25.000 de franci pentru acela care va căuta un articol și nu-l va găsi. M-am dus și eu acolo la magazin. Când am ajuns acolo: doi portari la ușă: unul îmbrăcat în haine din zale de argint și unul în haine din zale de aur. Parcă erau generali. Când m-am uitat acolo, nu îmi venea să intru înăuntru: covoare persane și preșuri. Erau puțin cam murdare. În fine, mă duc, îi salut cu un salut respectuos. Se uită la mine așa [mirați] și mă poftesc înăuntru, credeam că mă iau la bătaie când mă vedeau așa îmbrăcat, dar m-au poftit înăuntru. Am intrat înăuntru: vânzătorul din dreapta îmi oferă stofă englezească, stofă fină. Zic:

³⁰ În 1914, Alexandru Pascu și Gheorghe Negreanu erau deja decedați, unul în India și celălalt în China. Erau prezenți la Paris doar Dumitru Dan și Paul Pârvu, însoțiți de câinele Harap.

- Noi avem stofă românească, uite coalea - costum național. Alălalt de dincolo, [ne invită] să vedem mătăsuri, mătase japoneză, mătase chineză, pentru soțiile dumneavoastră. Zic:

- Soțiile noastre nici nu știu pe unde mai sunt acum. [Râde.] Deocamdată nu suntem căsătoriți. În fine, m-am dus la raionul de încălțăminte, să vedem acolo sandale birmane, sandale chinezești, sandale japoneze, sandale italiene, sandale spaniole. Sandale românești nu găseam! Îl chem pe ăla și îl întreb:

- Monsieur, s'il vous plaît! Donnez-moi une paire de sandales roumains! Dă-mi și mie o pereche de sandale românești. Se uită la mine:

- Roumains?

- Roumains! Vine și îmi aduce o pereche de sandale din Roma, din lemn și găurite înăuntru. Zic:

- Nu din Roma, din România! Zice:

- A? Din România? Dar cum arată astea? Zic:

- Răbdare fecior! Uită-te la piciorul meu aici! Când se uită, vede opincile noastre frumoase. Zice:

- Ce sunt astea? Bărți? Corăbii?³¹ Mergeți pe apă cu ele?

- Mergem pe apă! Dă-mi o pereche de opinci.

- Păi, nu avem!

- Păi, dacă nu aveți, dați-mi banii! 25.000 franci! Repede!³²

- 25.000 de franci!? Păi noi nu am primit salariul de 6 luni! Războiul e în toi, toată lumea e mobilizată, au rămas pensionarii și ăia, ologii, chiorii și șchiopii, zice. Și vânzarea merge slab!

- Domnule, banul!

- Să vă duceți la birou!

Iau adresa biroului. Iau metropolitanul până la Operă. Mai iau un tramvai și o mașină și ajung acolo la birouri. Mă prezint la birouri, bat la ușă acolo, iese portarul și mă întreabă ce doresc. I-am zis:

- Vreau să vorbesc cu directorul.

- Pofțiți! Mă anunță acolo, când intru înăuntru, un director așa cam morocănos, cu capul cât o varză mare așa, și o țigară mare de trabuc, stătea de vorbă cu unul așa. Se uită la mine cu un ochi, nu cu doi [cu coada ochiului]. Zic:

- Am venit să îmi dați premiul pe care l-ați oferit dumneavoastră prin presă și prin afișe. Zice:

- Vous passez la semaine prochaine! Zice: Veniți săptămâna viitoare! M-am descheiat la mantila mea și când a văzut medalii și insigne, a stat, s-a uitat și m-a pofțit pe scaun.

³¹ Se referă probabil la forma opincilor sau la faptul că puteau fi folosite și pe timp de ploaie.

³² Întreaga secvență este redată într-un stil vioi, ușor anecdotic.

- Aș sta și eu pe scaun, așa mai merge!
- Ei, dragă, zice. Trebuie să convoc consiliul de administrație.
- Cât durează?
- O oră!
- Ei, mă duc să beau și eu un pahar de lapte și vin înapoi!
- Da, poftiți!

Peste o oră când m-am întors, [erau prezenți] 48 de consilieri, 2 vicepreședinți, președintele și directorul - 52 de persoane! Le fac un amplu raport asupra călătoriei mele, le arăt că dacă nu aș fi turist, nu aș fi călător, nu le-aș cere nici un ban. În fine, directorul, foarte cumsecade, și președintele stau de vorbă. Zice:

- Uite ce, o să vă oferim 10.000 de franci și o masă la cel mai mare restaurant, la restaurantul Duval. Hmm, când am auzit de 10.000 de franci tot n-am călcat cu stângul, am călcat bine. Zic [în sinea mea] cum să le mulțumesc, să îi ocolesc. Zic:

- Vă mulțumesc foarte frumos! Onorate consiliu și domnule președinte, zic, voiam să vă fac ceva la presă, dar m-ați luat prea de jos, nu mi-ați dat nici măcar jumătate din premiu! Când au auzit de presă și jumătate din premiu, au stat ei de vorbă, zice:

- Vă oferim 15.000 de franci și o masă la restaurantul Duval.

- Ei, gata! Parcă îmi venea să îi mai zic ceva, dar mi-a fost frică să nu mă trimită la comisia de arbitraj.

- Bun, bun! Vă mulțumesc, gata! Să vină mai repede cu gologanii!

Au venit cu banii acolo, i-am numărat, am semnat, și ca românul galanton, scot și eu din rucsac o pereche de opinci frumoase și îi ofer o pereche de opinci. Se uită el la ele și zice:

- Poate vă trebuie dumneavoastră!

- Da! Nouă ne trebuie, dar vă trebuie și dumneavoastră!

- Pentru ce?

- Vă trebuie dumneavoastră pentru că mai am 3 tovarăși în oraș și aceia sunt mai răi ca mine și dacă ei vin aici, apoi să știți că nu scăpați cu 15.000 de franci.

- Oui, vous avez raison! Da, aveți dreptate! Donnez-moi! Donnez-moi! Și repede a pus mâna pe opinci.

- Să pui coala în vitrină „sandales roumains”!

Toată lumea mă întreabă că scrie în această fotografie că am rupt 497 de perechi de opinci. Poftiți [iată]: cum veneau opincile? De la Iași la Bruxelles:

8,700 kg de opinci³³. Așa ne trimitea din țară: 5 kg, 7 kg, 4 kg. Ne trimiteau la Pittsburg, Harrisburg, Cincinnati, Omaha, Londra, New York, unde aveam nevoie. În permanență trimiteau opincile la noi. Deci am fost peste tot aprocurați cu haine naționale și opinci din țară.

Deci, i-am dat o pereche de opinci. Când a auzit le-a luat cu amândouă mâinile, mi-a mulțumit foarte mult de gentilețe. Era 30 de bani o pereche de opinci. Puteam să îi dau din 15.000 de franci, o pereche. Așa că i-am dat opincile, ne-am dus la masă. După masă mă găsesc cu colegii mei care m-au felicitat.

- Noi am crezut că este o glumă, dar cum de ți-a venit în gând?

- Cum mi-a venit în gând?! Gata! I-am terminat!

De acolo m-am dus și am vizitat Turnul Eiffel. De acolo ne-am dus, de la Paris, de am făcut Belgia și Olanda și am ajuns la Londra³⁴.

Acum la Londra, am vizitat Oxford Street, Tower Bridge Road, [indescifrabil] cele mai mari străzi de 60 de km o stradă! Pe strada Oxford erau 250 de bănci. Turnul Londrei este un turn puțin mai mic decât turnul Eiffel, însă acolo este arsenal, închisoare și muzeu. După ce am vizitat și Londra, am vizitat și pe ministrul plenipotențiar al nostru, Ghica, care reprezenta România și am plecat mai departe și am ajuns la Blackpool.

Blackpool³⁵ este un oraș, cum ar fi la noi Mamaia. [Înteruperi. Revine]

Blackpool este un oraș, cum ar fi la noi Mangalia [sic], un oraș foarte interesant, pe malul mării și aveau un muzeu acolo, se numea Madame Tussauds Exhibition Museum. Directorul muzeului m-a rugat foarte mult să îi dau un costum, ca să-l pună la muzeu acolo. A doua zi, m-au invitat la masă și la muzeu. Mi-a făcut un manechin, l-a îmbrăcat cu costumul meu național și cu o banderolă. A scris: „Dumitru Dan - călător prin toată lumea, a onorat acest așezământ”³⁶. Deci, acolo erau diferite personalități celebre. Erau toți împărații Germaniei și ai Austriei, [toți] erau acolo.

La Barcelona am găsit vaporul „Expresul de Irlanda” care venea din Canada și mi-a oferit și mie un loc prin telefon. Am sosit acolo, m-am îmbarcat

³³ Face referire la copia unei chitanțe poștale care certifică primirea la Bruxelles de către D. Dan a unui colet de 8,700 kg cu opinci (sandallen) din Iași, 24.03.1914 (nr. inv. 15655 în patrimoniul Muzeului Județean Buzău).

³⁴ Traseul prin Anglia a fost realizat în perioada: mai - iunie 1914.

³⁵ Blackpool este un oraș la malul mării și o zonă de autoritate unitară din Lancashire, în nord-vestul Angliei. Acesta este situat pe coasta de vest a Angliei, între estuarele Ribble și Wyre, situat la 28,2 km nord-vest de Preston la 43 km nord de Liverpool, la 48 km nord-vest de Bolton și la 64 km nord-vest de Manchester. Vezi, www.visitblackpool.com, www.localhistories.org și www.blackpool.gov.uk (accesate în octombrie 2012).

³⁶ Louis Tussauds Waxworks Blackpool, England, 29 mai 1914. Certificatul prezintă semnătura lui Herbert Stratton și 3 ștampile. Vezi, Val Tebeica, *Străbătând lumea...*, pp. 336 - 337.

pe acest vapor și pe Marea Mediterană a trebuit să mergem în continuare. Vasăzică: de la Madrid de aici, trebuia să merg până la Salonic³⁷, pe Marea Mediterană. Și cum, ca de obicei, făceam 10 ore turul punții, am observat că un submarin ne urmărește. Mă duc la comandant și îi spun:

- Domnule comandant, un submarin ne urmărește! Mă întreabă:

- Ce naționalitate [are submarinul]?

- Nu am putut să observ drapelul! Dar în orice caz a ieșit la suprafață și a intrat în apă.

- Și ce distanță poate să fie?

- L-am văzut cu binoclul. Poate să fie la 100 de mile.

- Ce părere ai? mă întreabă pe mine comandantul.

- Părerea mea, după mine [*sic*], ar fi cazul să dăm bărcile jos cu marinarii, să anunțăm pasagerii să fie împachetați, și totodată să dăm drumul cu 2 motoare și să nu mai mergem prin inima Mediteranei, să mergem mai spre coastă.

- E-adevărat, nu e rea ideea dumitale! [Zise comandantul].

Am dat bărcile jos, am anunțat pasagerii. Vaporul venea din Canada și avea mai mulți muntenegreni, dobrogeni, greci, albanezi, turci, care erau chemați să se înroleze în armată. Deci, am dat bărcile jos, s-au anunțat pasagerii, am mai mers 6 ore și tocmai spre seară când am ajuns, când se înnopta, o dată simțim o zguduitură grozavă! Submarinul ne-a ajuns, a trântit o torpilă în plin și a lovit tocmai în sala mașinilor. Când am văzut situația așa de gravă, am dat semnalele de S.O.S. Eram la 3 mile de insula Malta. Imediat am început să salvăm copiii și femeile și câțiva bătrâni care erau acolo. Celorlalți le-am spus:

- Salvați-vă singuri băieți, [coborâți] pe scări în spirală și săriți direct în bărci! Marea se agitase! Eram la 3 mile de insula Malta. Noroc că am mers spre coastă și nu eram prin mijlocul Mediteranei. La un moment dat vine un remorcher. Toată lumea dă năvală să se urce în el. S-a urcat o serie. O barcă s-a răsturnat, două bătrâne au căzut în apă, scoate-le. Alții – [s-au urcat pe] un alt remorcher, și cu mare greutate ne-am urcat cu toții și am ajuns la Malta.

³⁷ Thessaloniki este denumirea oficială a orașului, al doilea ca mărime în Grecia și cel mai mare din nordul țării. Este considerat a doua capitală, cu o populație de 1,5 milioane locuitori, capitala Macedoniei și a Greciei de Nord. Acest oraș a fost târâmul lui Alexandru cel Mare, numit după sora acestuia, Thessaloniki, atunci când a fost fondat în anul 316 î.Hr. Orașul este mărginit de coline, fiind așezat cu fața către Golful Thermaikos. Vezi, www.salonic.mae.ro (accesat în octombrie 2012).

Insula Malta este o insulă de 300 de kilometri pătrați³⁸, este o stâncă, nu are ape curgătoare, și numai cu apă de ploaie se servește, pe care o țin în niște cisterne și o țin foarte curată, bine îngrijită și bine filtrată. În seara aceea, când am ajuns acolo pe înserate, ne-au găzduit pe unii care au fost grav [răniți și] speriați - i-au dus la spital, alții - pe la internate școlare și alții - pe la case particulare. Un singur hotel aveau, unde s-au instalat vreo câțiva la hotel.

A doua zi dimineață am fost chemați de guvernatorul insulei, un englez care era administratorul acolo, guvernatorul insulei. Și mă cheamă pe mine:

- Domnule Dumitru Dan, tu ai făcut o mare onoare, ai făcut un mare bine pentru că ai ajutat pe comandant și l-ai sfătuit ce să facă. Tu ai salvat 600 de persoane. Pentru chestia asta ai un bilet gratis pe vapor până la Salonic și totodată ai 500 de lire malteze. Mi-a dat 500 de lire din Malta. I-am mulțumit foarte frumos comandantului. M-am dus foarte frumos după-masă, am găsit vaporul care făcea cursa Malta-Salonic și m-am îmbarcat pe acest vapor.

Bucuria mea că mai am o lună de zile și termin călătoria! Dar când e vorba să tragă omul sau să pățească, pățește!

Când am ajuns la Salonic, acolo era Marele Cartier General în 1916: Cartier General francez, Marele Cartier General Englez și Marele Cartier General Italian. Era Mica Antantă. Comandantul britanic al corpului când m-a văzut pe mine, se uită la mine acolo și:

- Domnule Dumitru Dan, [în limba engleză – indescifrabil]. Și au venit soldați. Către soldați:

- Umflați-l pe acesta că e condamnat la moarte și duceți-l la Londra!

Protestez eu:

- Ce ? Cum?

Comandantul britanic când m-a văzut pe mine și pașaportul Dumitru Dan [zice:]

- Luați-l pe acesta că e spion! E contra Puterilor Noastre, contra Micii Antante.

Cu toate protestele mele, nu a vrut să mă asculte și a chemat soldații și m-au dus cu o barcă până la avion. Și cu avionul până la Londra, condamnat, cu bagajul meu. Lădița pe care am făcut-o eu cu acte, cu certificate și cu documente, am trimis-o de la Madrid la Salonic. Și au umblat în lădița mea și

³⁸ Republica Malta are capitala la Valletta, cu o suprafața totală de 316 km² și o populație de 0,4 milioane de locuitori. Malta este formată dintr-un grup de șapte insule din Marea Mediterană, însă doar cele trei mai mari (Malta, Gozo și Comino) sunt locuite. Relieful său este stâncos, cu altitudini joase, caracterizat de prezența falezelor în zona de coastă. Situată în inima Mediteranei, Malta reprezintă rezultatul suprapunerii a numeroase civilizații, de-a lungul unei istorii vechi de mii de ani. Vezi, www.europa.eu (accesat în octombrie 2012).

au găsit acolo fel de fel de reviste, fel de fel de ziare, cu articole și cu ofense la Mica Antantă. Și a spus că eu sunt spion și fără să mă judece, [am fost] condamnat la moarte și m-a trimis la Londra.

La Londra acolo, am cerut imediat să intru în legătură cu ministrul nostru plenipotențiar, cu Ghica. Am cerut să vorbesc la telefon cu societatea franceză Touring Club de France. M-au dus la Assurance Service - Serviciul General de Siguranță. Acolo am cerut să îmi arate și mie care e corpul delict, adică ce vină am eu și pentru ce sunt condamnat.

Printre multele, peste 20 de kg de reviste și ziare pe care le aveam, au găsit acolo la mine și această revistă, mai multe aveam. Au găsit revista asta, *Nuovo Mondo* sau Lumea Nouă - cum se spune în limba română. Și în această revistă l-au văzut pe prima pagină pe împăratul Franz Iosef, ați auzit de împăratul Franz Iosef care a declarat război în 1914 la Sarajevo contra Serbiei, când a început războiul mondial. Acesta este împăratul Franz Iosef al Austro-Ungariei. S-au supărat, au spus că țin cu nemții. Dincoace, s-au supărat francezii și italienii. Au văzut turnul Eiffel care are 330 metri. La 150 de metri are un pavilion unde este berărie, restaurant, cinematograf, teatru și bibliotecă. Iar dincoace este Columna lui Traian din care a adus și guvernul nostru o copie la București, care na! cum ne tragem din romani, și s-au supărat italienii care au spus că s-a strâmbat de frica avioanelor germane [*sic*]... Turnul Eiffel care are 330 de metri și are 12.000.000 de kg s-a speriat și s-a strâmbat³⁹. Pe chestiunea asta m-au dus la Londra. Și le-am arătat această revistă.

- Pofțiți! Este fotografia mea în ea! Pentru asta o am! E fotografia mea în mărime naturală, cu medalii peste tot corpul, pe tot costumul!

Și când a văzut și ambasadorul Franței și Serviciul de Siguranță al Angliei, când au văzut toți că fiecare certificat, fiecare revistă, fiecare jurnal este cu fotografia mea, imediat m-au pus în libertate și cu același avion m-au trimis înapoi la Salonic, de unde am continuat călătoria.

Comandantul britanic a crezut că am fugit de sub escortă, cine știe cum. M-a cercetat din nou. Am spus:

- Ai crezut că ai să iei medalii sau un premiu [pentru faptul de fi descoperit un spion]? Dacă cereai de la mine îți dădeam 10 medalii, că aveam sute. Și îți dădeam și vreo sută - două de dolari sau aur! Așa, nu iei nimic!

Și de acolo am continuat călătoria și am ajuns în țară la 29 martie 1916, cu două zile înainte de termen am ajuns în țară.

³⁹ Este posibil să fi fost vorba despre niște caricaturi publicate în paginile revistei *Nuovo Mondo*.

O să vă arăt aici un afiș. Acum 2 ani de zile, când au fost marile inundații⁴⁰ la noi aici, am cerut la Casa de Cultură din Buzău și am organizat acolo la Casa de Cultură câteva expuneri de-ale mele, cu intrare, și am adus și eu un aport pentru sinistrații din zonele calamitate.

20.000 lei [aceasta este suma care s-a strâns din vânzarea biletelor]. Acesta este afișul pe care l-am avut la Casa de Cultură, s-a rupt săracul și el. [Răsfoiește]. Sumele realizate au fost depuse la C.E.C. Am avut 25 de cămine culturale cu 2 lei intrarea, și s-au adunat 20.000 de lei pentru sinistrații din zonele calamitate. La etatea mea de 80 ani, am adus un ajutor.

Acum la sfârșitul lunii acesteia, am vreo 10 conferințe la Buzău pentru înfrumusețarea spațiilor verzi și a orașului, tot cu intrare, pentru înfrumusețarea orașului.

Înainte de a termina, îmi permiteți să vă arăt câteva certificate.

Acesta e din Venezuela, certificatul eliberat de guvernul Libertății⁴¹.

Acesta este certificatul guvernatorului⁴² din Puerto Rico. Toate sunt cu ștampile și cu timbru sec și pe o parte și pe alta.

Aici e certificatul președintelui din Cuba, Mario García Menocal⁴³ eliberat în onoarea domnului Dumitru Dan, semnează președintele. E cu tricolorul și cu ștampila respectivă⁴⁴.

Un costum dăruit de mine la Muzeul din Santiago de Cuba, am cerut prin ambasador să văd dacă mai există și mi-a spus că există.

Certificatul semnat de directorul Muzeului de Istorie de la New York⁴⁵.

O societate română, adică comitetul central al Cercului Socialiștilor din America, din 1914⁴⁶.

⁴⁰ Face referire la inundațiile din iulie 1975, când a fost instituită starea de necesitate pe întreg teritoriul țării. Vezi Decretul nr. 145 din 4 iulie 1975, publicat în Buletinul Oficial nr. 69 din 4 iulie 1975. Vezi, www.lege-online.ro (accesat în octombrie 2012).

⁴¹ În perioada 1908 - 1935, Venezuela a fost condusă de generalul Juan Vicente Gómez care a venit la putere printr-o lovitură de stat (puci) și a condus țara până în ultima sa zi de viață, decedând în biroul său. Vezi, www.ayantepui.com (accesat în octombrie 2012).

⁴² Dr. Arthur Yager (29 octombrie 1858 - 24 decembrie 1941) a servit ca guvernator general al statului Puerto Rico în perioada 1913-1921. Vezi, www.en.vionto.com (accesat în octombrie 2012).

⁴³ Aurelio Mario Gabriel Francisco García Menocal y Deop (17 decembrie 1866, Jagüey Grande, Matanzas, Cuba – 7 septembrie 1941 în Santiago de Cuba, Cuba) a fost președintele Cubei între 1913 - 1921. În timpul său Cuba a participat la primul război mondial. Vezi, www.ecured.cu (accesat în octombrie 2012).

⁴⁴ Acest certificat se află în colecția Muzeului Județean Buzău. A fost eliberat de cancelaria președinției Republicii Cuba în data de 21 ianuarie 1915 și atestă vizita lui Dumitru Dan la Palatul prezidențial din Havana (nr. inv. 15473).

⁴⁵ Certificat prin care se atestă trecerea lui D. Dan și a lui Paul Pârvu pe la Muzeul de Istorie Naturală din New York, 06.11.1914 (nr. inv. 15485 în patrimoniul Muzeului Județean Buzău).

Societatea „Aurel Vlaicu” din America, 1914. Am vizitat-o și mi-au dat și ei acest certificat.

Ministrul plenipotențiar Djuvara⁴⁷ de la Bruxelles scrie în românește pe 8/21 martie 1914, că am vizitat Legațiunea Regală a României⁴⁸. [Intervine cineva în discuție, probabil deranjat de cuvântul „Regal”. D. Dan se aude în fundal spunând: „Da, da! Pe acelea mai interesante”. Revine.]

Certificatul Guvernatorului James Fairman Fielder⁴⁹ din New Jersey.

Certificatul Guvernatorului statului Maryland⁵⁰.

Toate sunt originale. Sunt 60 de kilograme de certificate și de acte acasă.

Aceasta este o diplomă de onoare unde am fost ca profesor lector la Lugoj acum 2 ani de zile⁵¹.

Uniunea fizică și Sport din Bacău - diplomă de onoare⁵².

⁴⁶ Un studiu interesant despre românii aflați în SUA în perioada în care Dumitru Dan a traversat această țară se poate consulta pe www.istorie.ugal.ro (accesat în octombrie 2012): Constantin Stan, *Românii americani în anii neutralității României (1914-1916)*, în *Analele Universității „Dunărea de Jos” din Galați*, seria Istorie, nr. 3, 2004, pp. 91- 109.

⁴⁷ Trandafir G. Djuvara (1856-1935) - diplomat român cu o prestigioasă carieră care a debutat la 1 aprilie 1879, când a fost numit atașat provizoriu la Agenția diplomatică a României la Paris, și s-a încheiat la 31 decembrie 1926, când a părăsit Ministerul Afacerilor Străine în calitate de ministru plenipotențiar clasa I. A îndeplinit misiuni diplomatice la Sofia (1888-1890), Constantinopol (1896-1899), Bruxelles (1909-1920), Atena (1921-1925). Perioada în care a activat a fost traversată de ample mutații și convulsii în plan european și mondial determinate de Primul Război Mondial, cele două revoluții din Rusia, Tratatul de Pace de la Versailles (1919-1920), crearea Ligii Națiunilor, etc. Trandafir G. Djuvara a fost unul dintre diplomații de marcă ai României moderne. Vezi, www.euroinst.ro (accesat în octombrie 2012).

⁴⁸ Document privind vizita făcută de D. Dan la Legațiunea Regală a României din Bruxelles, 21.03.1914, (nr. inv. 15562 în patrimoniul Muzeului Județean Buzău).

⁴⁹ James Fairman Fielder (26 feb. 1867 - 2 dec. 1954) a fost un politician american al Partidului Democrat, care a servit ca al 35-lea guvernator din New Jersey între 1913-1917, cu o pauză de câteva luni, când a demisionat din funcție pentru a respecta constituționalitatea mandatelor succesive. Vezi, www.slic.njstatelib.org (accesat în octombrie 2012).

⁵⁰ Phillips Lee Goldsborough I (6 aug. 1865 - 22 oct. 1946), a fost membru republican al Senatului Statelor Unite reprezentând statul Maryland între 1929-1935. El a fost, de asemenea, al 47-lea guvernator al statului Maryland între 1912 - 1916 și Controlorul Trezoreriei Maryland între 1898 - 1900. Vezi, www.bioguide.congress.gov (accesat în octombrie 2012).

⁵¹ În anii '60 - '70, Dumitru Dan a fost invitat de diverse autorități și numeroase instituții, organizații, fabrici, întreprinderi, școli, case de cultură, etc. din țară să conferențeze despre călătoria sa în jurul lumii, ocazii cu care i s-au decernat numeroase diplome de participare, unele dintre acestea aflându-se în patrimoniul Muzeului Județean Buzău. Vezi, Diplomă acordată lui Dumitru Dan pentru participarea la concursurile universitare populare din orașul Lugoj, 1968 - 1969 (nr. inv. 43353 în patrimoniul Muzeului Județean Buzău).

Diploma stațiunii balneare Vatra Dornei⁵³.

Casa de cultură Băile Borsec⁵⁴.

Diplomă de la Comitetul Central, de la schiori⁵⁵. La Sinaia am luat parte și am vorbit în 6 limbi străine în fața a 1200 de străini. Le-am vorbit în franceză, engleză, germană. Dată de Comitetul Central și insigna de schior de onoare.

Aceasta este mai recentă: Diploma - Oaspete de onoare la festivalul de la Slănic Moldova, aproape de dumneavoastră. Am luat parte la un concurs fulger⁵⁶.

Toate sunt acte originale.

Iată ce spune în această carte.

- Dragi elevi, dragi pionieri, mai avem un pic. Un pic și e aproape gata!

[Pauză. Discuții de fundal.]

În această carte, *Străbătând lumea*⁵⁷, pe care v-am explicat că a apărut în 1962 [frază neterminată]. Acum am scris alta⁵⁸ și am dat-o la tipărit și cred că în vreo 3 - 4 luni o să apară.

Aici, la sfârșitul cărții, vă citesc numai câteva cuvinte: „Dumitru Dan a prezentat consiliului Touring Club de France un amplu raport al călătoriei echipei de globe-trotteri români. Cu acest prilej a aflat că au fost permanent controlați prin reprezentanții diplomați francezi și organizații sportive pe oriunde au trecut. Conform contractului, lui Dumitru Dan i s-a înmănat, apoi, într-un cadru festiv marele premiu de 100.000 de franci”⁵⁹.

„Astăzi, după o activitate de 40 de ani în câmpul muncii, Dumitru Dan, om cu păr cărunt și bogate amintiri, trăiește în Buzău, respectat de cetățeni, îndrăgit de cei tineri cărora le povestește adesea momente din minunata lui călătorie pe jos în jurul lumii”⁶⁰.

⁵² Diplomă - Dumitru Dan, Consiliul Raional pentru Educație Fizică și Sport, Bacău, 1968, (nr. inv. 43374 în patrimoniul Muzeului Județean Buzău).

⁵³ Diplomă - Dumitru Dan, Clubul Stațiunii Balneare Vatra Dornei, 1967, (nr. inv. 43381 în patrimoniul Muzeului Județean Buzău).

⁵⁴ Diplomă - Dumitru Dan, Casa de Cultură - Borsec (nr. inv. 43393 în patrimoniul Muzeului Județean Buzău).

⁵⁵ Diplomă - Dumitru Dan, Tabăra de schiori, Sinaia, 1968, (nr. inv. 43388 în patrimoniul Muzeului Județean Buzău).

⁵⁶ Diplomă - Dumitru Dan, Festivalul Slănicului, Bacău, 1971, (nr. inv. 43363 în patrimoniul Muzeului Județean Buzău).

⁵⁷ Val. Tebeica, *op.cit.*

⁵⁸ Val. Tebeica, *Români...*

⁵⁹ *Ibidem*, p. 309.

⁶⁰ *Loc.cit.*

O parte din documentele acestei călătorii pot fi văzute și cercetate într-un album dăruit muzeului de istorie al orașului Buzău⁶¹ și o parte, în muzeul meu, într-o cameră specială, unde se poate vizita de orișicine, fiind intrarea liberă.

Mai mult decât premiul în bani pe care mi l-a oferit societatea franceză Touring Club de France, am apreciat primirea pe care mi-au făcut-o în țară și în străinătate, sportivii francezi, sportivii români și populația Parisului, populația capitalei.

Călătoria mea în jurul lumii s-a înscris în istoria turismului mondial ca fiind cea mai cutezătoare și mai mare drumeție pe jos. Mă simt fericit că am putut oferi țării mele o asemenea onoare. De asemenea, sunt mulțumit că după ce am stat 6 ani prin lume, suferind diferite accidente, diferite peripeții, văzând cum arăta lumea în vremea aceea, când colonialismul și capitalismul erau unicul sistem social, am reușit să mă întorc în România, patria mea dragă.

Dacă sub guvernele moșierești nu mi s-a dat o atenție cuvenită, apoi astăzi guvernul, sub conducerea înțeleaptă a partidului comunist român, mi-a aprobat să mi se tipărească această carte *Străbătând lumea* în care scrie călătoria mea de 100.000 de km pe jos și în curând voi scoate o altă carte mai mare și mai interesantă.

Astăzi portul, folclorul, teatrul, cinematografia, arta plastică și muzica ocupă locul de frunte în Republica Socialistă România. Din presă, de la televiziune, de la Radio, din vizitele făcute de mine în mai multe orașe și comune din țară, am constatat mari realizări și înfăptuiri în Republica Socialistă România.

Partidul Comunist Român are relații cu toate țările socialiste și cu sisteme diferite, având reprezentanți diplomatici, ambasadori, plenipotențieri, comerciali în toate țările. Guvernul Republicii Socialiste România, păstrând interesele fundamentale și năzuințele vitale ale poporului, promovează cu consecvență politica externă de pace și colaborare internațională, bazată pe principiile coexistenței pașnice, neamestecul în treburile interne ale altor țări, ale altor state cu orânduirii sociale diferite. A organizat sute de expoziții în orașele altor state cu produsele României, obținând sute de medalii de aur.

Dacă acum 25-30 de ani în România moșierească erau 2 universități, câteva licee și gimnazii, la țară școli foarte puține, comunele și satele fără

⁶¹ În anul 1978, Muzeul Județean Buzău a achiziționat un număr de 203 obiecte care i-au aparținut lui Dumitru Dan (act de achiziție nr. 3 din 30.06.1978). Dintre acestea, 158 reprezintă certificate și acte cu vize de trecere (ștampile ale unor instituții, organizații, firme, chiar și restaurante, etc.) prin diverse localități, restul reprezentând: afișe de spectacole, articole din ziare, anexa pașaportului, câteva obiecte personale, precum: un costum național, bundă, brâu, opinci, medalii, plachete și alte dovezi ale trecerii sale prin diverse orașe și localități ale lumii (contracte, chitanțe, fotografii, scrisori, programe ale teatrelor și cinematografelor, etc.).

lumină, plus milioane de analfabeți, astăzi avem în toate județele țării universități, instituții superioare de învățământ, licee, școli profesionale, școli generale și un sistem de învățământ deosebit de eficace cu condiții optime, cu cărți gratuite, cu internate și cadre didactice cu studii superioare. Guvernul și partidul depun strădanii fructuoase pentru armonioasă dezvoltare intelectuală și fizică a tinerei generații. Sistemul unitar de învățământ din țara noastră este pus în valoare de contribuția personală creatoare a corpului didactic care își face din creșterea și îndrumarea tineretului, nu numai o problemă de permanentă preocupare, dar și un model de mândrie profesională. Toate aceste se datorează grijii și conducerii Partidului Comunist Român, unde poporul trăiește fericit și își consacră toate energiile pentru desăvârșirea construirii socialismului.

La conférence du globe-trotter Dumitru Dan sur son voyage extraordinaire autour du monde

Résumé

Grâce à la famille Sarbescu, le Musée Départemental de Buzau est récemment entré en possession d'une bande de magnétophone contenant l'enregistrement d'une conférence tenue en 1975 par Dumitru Dan à l'école primaire dans le village de Barsanesti, le département de Bacau. Cet article est basé sur la transcription de cet enregistrement audio. L'objet nouveau des collections du Musée a une valeur extraordinaire parce qu'il conserve la voix du premier globe-trotter roumain, une personnalité à part de l'histoire du tourisme, dont la performance unique, homologuée par *Le Livre des Records* aussi (*Guinness World Records*, 1985) peut servir de base pour un scénario de film.

Dans la seconde partie de sa vie, Dumitru Dan s'est installé à Buzau, devenant ainsi une personnalité de cette ville et de notre histoire locale, dont la gloire a certainement dépassé les frontières du département et les frontières nationales aussi.

Sa performance, unique à l'époque, est l'expression de la persévérance, de la volonté et de la force des traits physiques, psychiques et moraux extraordinaires, qui lui ont permis de gagner un concours unique à son tour.

Après avoir reçu le prix en 1923 dans la capitale de la France, au retour en Roumanie, le professeur, établi à Buzau, est devenu un conférencier infatigable et il a réussi à gagner un record dans ce domaine aussi: sa présence, de plus de 2000 fois, au milieu des auditeurs de différentes régions rurales ou urbaines, où il a parlé de son "voyage", étant à la fois le voyage de ses amis Alexandru Pascu, Gheorghe Negreanu et Paul Parvu, qui sont morts pendant le voyage. Le premier est mort à la suite de l'intoxication avec opium, à la maison d'un rajah riche de Bombay, le 17 juillet 1911. Le second est tombé dans un gouffre, dans les montagnes Nan-Lin, près de la ville de Tsang-Sa, en Chine. Les nombreuses fractures et blessures internes qu'il a subies lui ont été fatales (il meurt en 1912). Et le troisième est resté hospitalisé aux Etats-Unis, à

Jacksonville, pendant un certain temps, puis dans un sanatorium car il avait contacté un rhumatisme aigu, à la suite duquel ses deux jambes ont été amputés (il meurt en 1915).

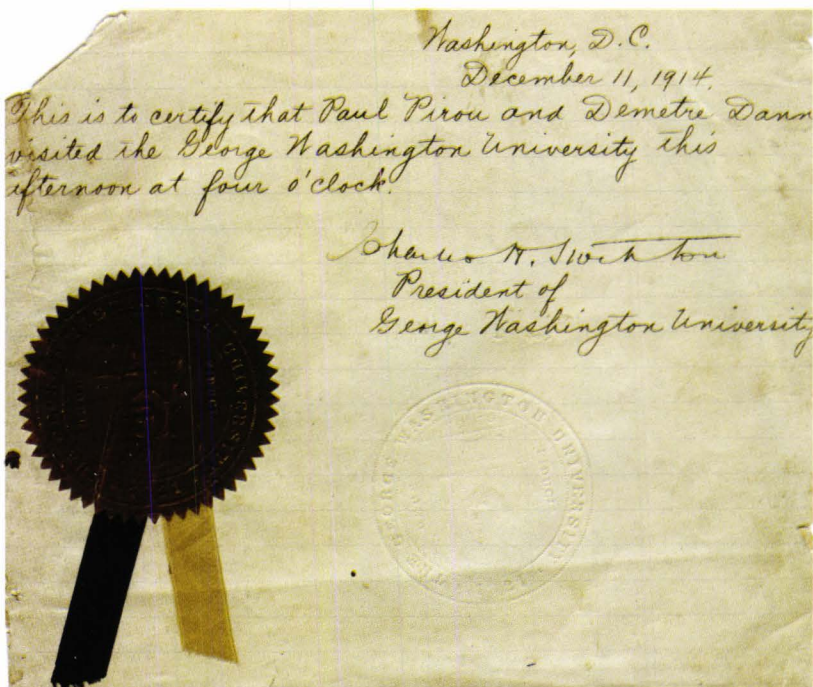
Unique performance de contourner le globe terrestre, le voyage de Dumitru Dan enregistre le passage par plus de 1500 villes et 74 pays, en brisant 497 sandales et 28 costumes nationaux roumains qui ont constitué l'équipement des globe-trotters. Ceux-ci ont fait connaître, partout où ils allaient, les chansons folkloriques et les danses populaires roumaines.



Bandă de magnetofon AGFA WOLFEN cu înregistrarea audio a conferinței lui Dumitru Dan din 1975 (sursa: Muzeul Județean Buzău)



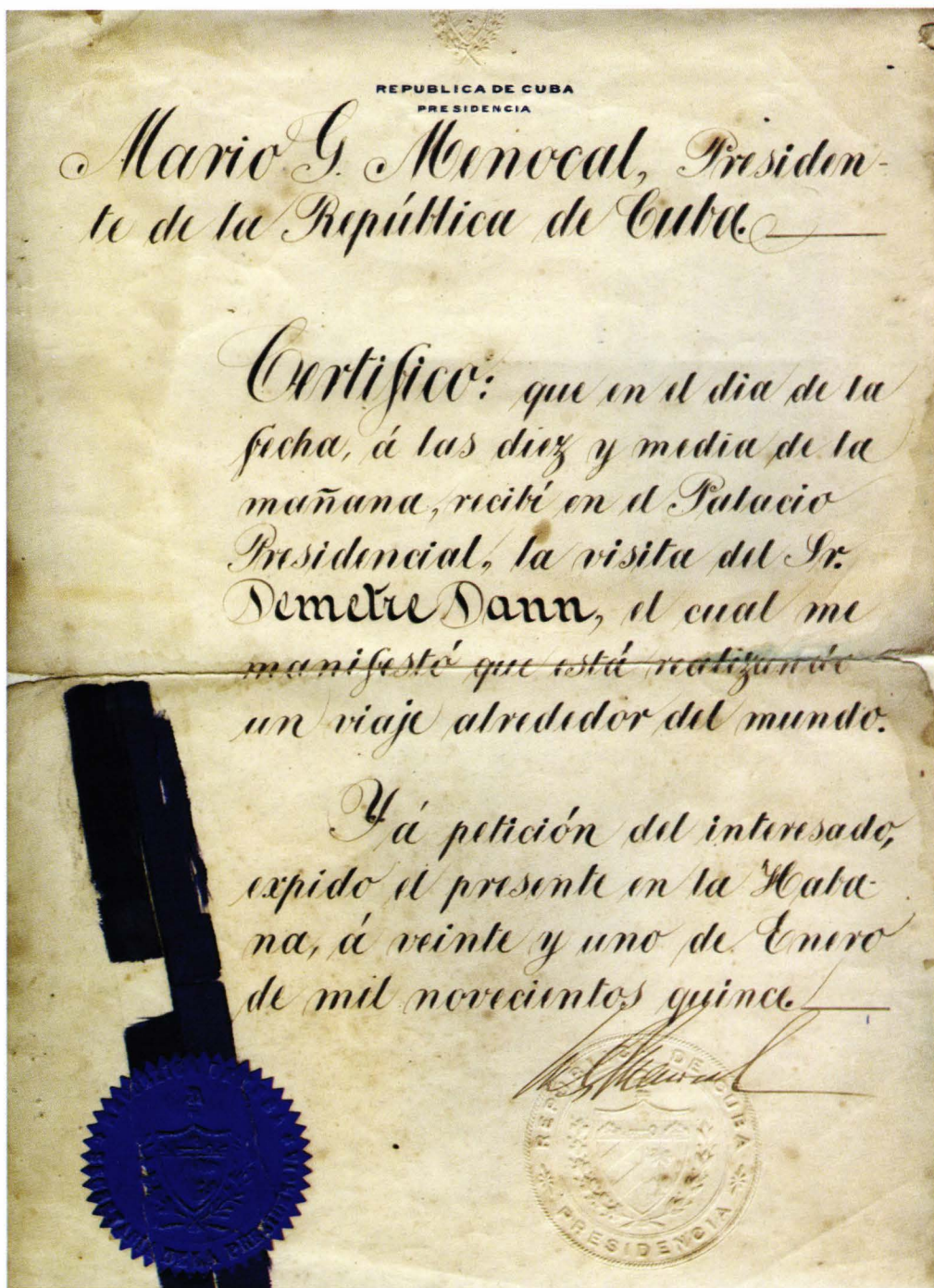
Cei patru globe-trotteri: D. Dan, Al. Pascu, Gh. Negreanu și P. Pârvu prezentând un spectacol folcloric (sursa: Val. Tebeica, *Străbătând lumea...*, p. 289)



Certificat prin care se confirmă vizita lui D. Dan și P. Pârnu la
Univeristatea „George Washington” din Washington DC, 11 dec.1914
(sursa: Muzeul Județean Buzău)



Document privind vizita făcută de D. Dan la Legațiunea Regală a
României din Bruxelles, 21 mart. 1914 (sursa: Muzeul Județean Buzău)



Certificat eliberat de cancelaria președinției Republicii Cuba care atestă vizita lui Dumitru Dan la Palatul prezidențial din Havana în data de 21 ian.1915 (sursa: Muzeul Județean Buzău)

GRAN TEATRO PRINCIPAL

EMPRESA: JUAN MAS

HOY! Miércoles 10 de Febrero de 1915, HOY!

Exhibición de interesantes películas de largo metraje

¡GRAN ACONTECIMIENTO!

En la función de hoy, la Empresa, en vista de la general expectación que ha causado la visita a esta ciudad del famoso hijo de Rumanía: ::

Demetre Dann

ARTISTA RUMANO

El Champión Trotador del Mundo

lo presentará á su fiel público en dos exhibiciones, DEMETRE DANN tiene que recorrer a pié, en 6 años 100.000 kilómetros, obteniendo por ello un premio de 100.000 francos; ha recorrido ya 21 naciones y le faltan aún 30 países, llevando los autógrafos de todas las Autoridades y grandes condecoraciones que le han hecho: ha gastado 388 sandalias de su país que es el calzado que usa en sus caminatas.

De los 4 jóvenes que con DANN salieron de Rumanía, hace dos años y nueve meses, solo queda él en pié.

DANN, además, brindará Danzas Nacionales Rumanas, imitaciones de trenes de Rumanía, Turquía y Cuba, hablando 11 idiomas á la perfección.



PROGRAMA

A LAS 8 EN PUNTO
PRIMERA PARTE

1. Sinfonía por un cuarteto compuesto de competentes profesores.
2. Monumental película
3. Presentación de DEMETRE DANN

DANZA NACIONAL DE RUMANIA

Imitación del Ferrocarril de Turquía, Rumanía, Hungría y
F. C. de Cuba.

SEGUNDA PARTE

1. Sinfonía por el cuarteto
2. Grandiosa cinta cinematográfica.
3. DEMETRE DANN ejecutará una magnífica

Afiș pentru reprezentația lui Dumitru Dan la Teatrul Mare Principal, Cuba,
10 feb. 1915 (sursa: Muzeul Județean Buzău)

98
109/1747

The State of Maryland,

Executive Department.

I, PHILLIPS LEE GOLDSBOROUGH,

Governor of the State of Maryland and having control of the Great Seal thereof, do hereby certify, that Demetre Dann called at my office in the State House, Annapolis, Maryland, on his trip around the world, Monday, November 30th, 1914, at about one o'clock, p.m.



In Testimony Whereof, I have hereunto set my hand and have caused to be hereto affixed the Great Seal of the State of Maryland at Annapolis, Maryland, this 30th, day of November, in the year one thousand nine hundred and fourteen.

Phillips Lee Goldsborough
By the Governor,

Robert P. H. ...
Secretary of State.

Document care certifică primirea lui D. Dan de către guvernatorul statului Maryland, 30 nov. 1914 (sursa: Muzeul Județean Buzău)

CASA DE CULTURA A_____

organizează

In ziua de_____ora_____
sala_____

**o întâlnire cu
CELEBRUL CALATOR BUZOIAN**



DUMITRU DAN

**Campionul mondial
la 100.000 km. pe jos**

cu tema:

„CALATORII CELEBRE“

Programul întâlnirii cuprinde :

– O expunere interesantă a extraordinarelor călătorii în 76 de state, 30 colonii, 7 oceane și mări, cu prezentarea detaliată a peripețiilor călătoriei. Celebrul călător va descrie obiceiurile popoarelor și curiozități de pe glob.

Prezentarea documentelor-acte, certificate, diplome, ziare și reviste din țările străbătute.

Sumele realizate se vor depune la C.E.C. în folosul sinistraților din zonele afectate de calamitățile naturale de la începutul lunii iulie 1975.

INTRAREA_____

Tipografia Buzău cd. 2545 sb

Afiș pentru reprezentanța lui Dumitru Dan pentru ajutorarea sinistraților din iulie 1975 (sursa: Biblioteca Județeană „V. Voiculescu” Buzău)

Dumitru Dan și Paul Pârvu, doar doi români rămași în concurs (sursa: Val. Tebeica, *Străbătând lumea...*, p. 320)



D. Dan felicitat de un pionier într-una din multele sale întâlniri cu publicul școlar. (sursa: www.vechiulbuhusi.wordpress.com)



Dumitru Dan cu soția sa, Adelina, la Brăila (sursa: Muzeul Județean Buzău)



În intimitate cu Terra, Dumitru Dan își retrăiește odiseea (P. Diaconescu, *Călătorii celebre...*, în Suplimentul ziarului *Scânteia*, apr. 1968, p. 22)



Fragment dintr-un ziar englez anunțând plecarea lui D. Dan din Edinburgh spre Glasgow, 1914 (sursa: Muzeul Județean Buzău)